

היא לא דומה: נינה קולטארט והזרם העצמאי הבריטי בפסיכואנליזה

הרצאה שניתנה ב-18.4.13 במסגרת סדרת "מפגשים בין השורות"

ההרצאה ניתנה ע"י אורה זילברשטיין וד"ר עמית פכלר. הטקסט להלן כולל את חלקה של אורה זילברשטיין בלבד.

מי זאת נינה קולטארט? נינה קולטארט הייתה פסיכואנליטיקאית בריטית שנולדה ב-1927 ומתה ב-1997, בגיל 70. כדי למקם אותה עוד יותר מבחינה כרונולוגית אפשר לציין שב-1940, בזמן מלחמה"ע ה-2, היא פונתה מלונדון עיר מגוריה יחד עם ילדים רבים אחרים, במסגרת תוכנית פינוי האזרחים של ממשלת בריטניה. ויניקוט, שהיה אז בן 44, היה יועץ פסיכיאטרי בתוכנית הפינוי הזו – התנסות שהובילה אותו לפתח את הרעיונות שלו בנושא הנטייה האנטי-חברתית וחשיבות הסביבה המאפשרת והמסייעת.

נינה קולטארט היא בת הדור השלישי באילן היוחסין הפסיכואנליטי: "נכדה" של פרויד, כמו שאומרים, וכפי שהיא עצמה מציינת, "גם של גברת קליין". הייחוס הזה נובע מכך שאת האנליזה שלה היא עברה אצל אווה רוזנפלד, ש"ההורים" האנליטיים שלה היו פרויד וקליין: רוזנפלד הייתה המטופלת האחרונה של פרויד, ובהמשך הייתה באנליזה שנייה אצל קליין. בראיון שנתנה לאנתוני מולינו, שמופיע בספרו "באסוציאציה חופשית" בתרגומו של עמית פכלר, הוצאת כרמל, קולטארט מדברת בגלוי על הסלידה שלה מהקליינאנים באנגליה, ומכנה אותם כת דתית. היא מתייחסת לסכסוכים הפוליטיים בין הקבוצות השונות בחברה הפ"א הבריטית ומספקת נקודת מבט אישית וקצת רכילות. מבחינה תיאורטית, קולטארט מעמידה את פרויד במרכז החשיבה שלה (במובן זה שכ-60% מהאזכורים בכתביה הם אליו), ואילו קליין אינה מוזכרת ולו פעם אחת. לאמיתו של דבר, החשיבה והשיח של קולטארט ספוגים בתיאוריה קליינאנית, כפי שיבחינו חדי מבט ובעלי אוזן רגישה.

קולטארט שייכת לזרם העצמאי בפסיכואנליזה הבריטית, זרם שאסף אליו אנליטיקאים שסירבו לבחור צד במחלוקת התיאורטית בין הפרוידיאנים (או ה"אנה-פרוידיאנים") לקליינאנים.

הייתי אומרת שאם אני רגישה במודע למקום שלי במסורת הפסיכואנליטית, הרי זה פְּנַצִּיגָה העצמאית ביותר של הקבוצה העצמאית. לא הייתי יכולה להשתייך לשום דבר אלא לקבוצה העצמאית.

באסוציאציה חופשית, עמ' 215

העצמאות הזו מאפיינת את קולטארט, לא רק מבחינה תיאורטית, אלא גם אישיותית.

למה אני קוראת לעצמי אקסצנטרית? ללכת ללמוד באוקספורד היה בימי משהו קצת לא רגיל לאישה, וגם המעבר מאוחר יותר ללימודי רפואה והניסיונות לממן את לימודי. ולא התחתנתי. לא ממש רציתי להתחתן או ללדת ילדים. זה נחשב אקסצנטרי בתרבות המעמד הבינוני – אולי לא במובן שאנשים מצביעים עליך ומקיישים על

המצח, אבל הבחירות שלי בשום אופן לא שיקפו את הציפיות הרווחות לגבי אישה בגילי. בנוסף לזה יש לי מזג דתי. אני יכולה לומר בביטחון שאני מאמינה שיש דבר כזה. במשך שנים הייתי חברה נאמנה בכנסייה האנגליקנית, אבל בסוף, לפני הרבה מאד זמן עזבתי אותה. באופן אישי לא יכולתי להחזיק מעמד כנוצרייה, אבל בכל זאת רציתי שתהייה לי מערכת דתית לפעול בתוכה. ביליתי המון שנים בתעייה וחיפושים עד שהגעתי לזו שהתאימה לי: הבודהיזם. בחירה כזו היא גם קצת אקסצנטרית בתרבות המעמד הבינוני הלבן באנגליה. וישנה גם העובדה שתמיד חייתי בגפי.

באסוציאציה חופשית, עמ' 218

קולטארט עזבה את הנצרות כמסגרת פעילה, אבל בדומה לאנליטיקאים רבים בקבוצה האמצעית/העצמאית, היא באה מרקע וממסורת נוצרית מסוימת, שצובעת מאד את עולם הדימויים שלה. אנחנו שוכחים לפעמים עד כמה, למרות הכול, הפסיכואנליזה היא תחום "יהודי", ומעניין לציין – קולטארט היא זו שמפנה את תשומת הלב לכך – שהזרם העצמאי ניקז אליו הרבה מהאנליטיקאים ה"גויים" בתקופה שבה החברה הפסיכואנליטית באנגליה שוסעה לשני מחנות במחלוקת בין שתי הגברות היהודיות הנכבדות, מלאני קליין ואנה פרויד.

אחד המאמרים המפורסמים של קולטארט נקרא "נשרכת אל בית-לחם", וזה גם שם ספרה הראשון. הכותרת לקוחה משיר ידוע של המשורר האנגלי ויליאם באטלר ייטס בשם "ההתגלות השנייה", ובכל פעם ששמעתי את המילים "נשרכת אל בית-לחם" הייתי מנסה לנחש במה מדובר. המושג "בית-לחם" מזוהה, עבור כל מי שגדל בתרבות דוברת אנגלית, עם נצרות, ולכן דמיינתי צליינית זקנה, עדינת פנים ותשושה, צועדת במסע עלייה-לרגל אל מקום הולדתו של ישו. הדימוי הדתי הרגיש לי זר ורחוק מהעולם הטיפולי. תהיתי אם אולי כתבה את המאמר לכבוד איזה כנס שהתקיים בירושלים...? הרושם העדין שקיבלתי נעלם כשקראתי את המאמר, ובו מובא השיר.

ההתגלות השנייה

ויליאם בטלר ייטס

בתרגומו של שמעון זנדרבנק

סובב סחור-סחור, מכה מעגלים,
הבו שוב לא שומע קול בְּזִיזָה;
הכול קורס; ציר הדברים נשטט;
התוהו משתלח בעולם,
נחשול עכור מדם, ובכל מקום
הטקס של התום הנה טוֹבָע
אנשי-סגולה רפתה רוחם, בעוד
חדלי-אישים כולם עצמה לווהטת.

הן מתרגשת התגלות לבוא;
הן התגלות שנייה קרבה לבוא.
קרבה לבוא! עוד המילים בפי
וצלם ענקי מתוך ספיריטוס מונדי
טורד עיני: אי-שם בלב מדבר
דמות שגוף אריה וראש אדם לה

ומבטה ריק ואכזר כשמש,
נגררת כְּבֶדֶת ירך, בעוד סביבה
קופצים צללי עופות-מדבר רוגזים.
ושוב יורד החושך, אבל עכשיו
אדע: אלפיים שנות תנומה של אבן
החרידה עריסה לכלל סיוט,
ומה חית-הפרא, שהפעם
הגיעה שעתה סוף-סוף, נשרכת
אל בית-לחם להיוולד?

ההתגלות השנייה בדוקטרינה הנוצרית היא הנבואה על אודות שובו של ישו לאחר שנצלב ועלה לשמיים. היא ימות המשיח של הנוצרים. אך לפי האמונה הנוצרית תקדים את תחייתו תקופה של שלטון-רשע עלי אדמות; השטן יופיע – האנטי-קריסטוס; ואירועים אפוקליפטיים יזעזעו את העולם. ייטס כתב את השיר ב-1919, עם תום מלחמת העולם הראשונה, והפרשנות המקובלת היא שהוא השתמש בדימוי הנוצרי כדי לתאר את אותה מלחמה, ולפי פרשנות אחרת, את המהפכה הרוסית. אחרים ראו בכך נבואה לזוועות מלחמת העולם השנייה.

נינה קולטארט משאילה את הדימוי הזה, את חית-הפרא המבעיתה של ייטס, כדי לתאר רעיון אחר, אופטימי יותר. כשהתבקשה להכין הרצאה לכנס שכותרתו "מעבר למילים", היא הסתובבה, לדבריה, אובדת עצות זמן מה, עד שממעמקי הלא-מודע שלה עלו מילות השיר: "נשרכת אל בית-לחם להיוולד", וסרבו להרפות. נושא ההרצאה שלה היה האופן שבו העבודה האנליטית "מייצרת" מתוכנו דברים שאיש לא ידע ולא היה יכול לנחש את דבר קיומם; דברים המונחים רדומים במעמקי הנפש, שהתהליך האנליטי מעיר מרבצם. התעוררותם מלווה סכנה, אבל קולטארט רואה בכך פוטנציאל לצמיחה והתפתחות, ובמאמר "נשרכת אל בית-לחם" היא פורסת את תפיסתה הטיפולית לפיה המטפל והמטופל חייבים לחוות בהעברה ולשרוד את "חיית הפרא" ואת מה שהיא גוררת איתה אל אוויר העולם מתהום הנשייה הנפשית. אבל בראיון שלה עם אנתוני מולינו אפשר אולי לשמוע רמזים לכך שהיא עצמה לא התעמתה עם חיית הפרא שבתוכה ולא עיבדה את הטראומה הנפשית הפרטית שלה.

אנתוני מולינו, שראיין את קולטארט זמן קצר לפני מותה, הבחין ברמזים שונים ובצללים של מוות הפזורים לאורך ספרה האחרון, **התינוק ומי האמבט**, ושאל אותה על כך. בראיון היא עונה לו בכנות וחושפת בפעם הראשונה את הטרגדיה האישית שלה, ממנה, לדבריה, היא כנראה מעולם לא החלימה. בפרטי האסון עצמו כפי שהיא מוסרת אותם למולינו ישנה טעות – אולי מעשה כשל שמסגיר את סערת הנפש שלא שכחה. הוריה של קולטארט נהרגו בתאונת רכבת בדרכם אל נינה ואחותה בדרום אנגליה, לשם הן פונו מלונדון בשל המלחמה. במקום אחד בראיון היא אומרת שהייתה בת 11 כשהוריה נהרגו, אבל במקום אחר היא אומרת שהפינוי היה ב-1940, ולפי החישוב, ב-1940 היא הייתה בת 13. בהמשך היא אומרת במפורש:

אם אנחנו מדברים על פצעים שלא הגלדו, זה הפצע הכי העמוק בחיי.
דיברתי על זה רק עם חבר אחד או שניים, ולא באנליזה שלי. אף פעם
לא התקרבתי ממש לגרעין הזה באנליזה שלי...

באסוציאציה חופשית, עמ' 237

האבא שנינה קולטארט איבדה היה רופא, דמות נוקשה ומרוחקת מבחינתה, ובמשך שנים רבות היא חשבה שלא הכירה אותו; עד שהבינה, במהלך האנליזה, שהמאבק העיקש להפוך לרופאה נוכח קשיים אדירים, היה ביטוי להזדהות

העמוקה שלה איתו. ברגע שנעשתה רופאה, היא נוכחה לדעת שאין לה שום עניין נוסף במקצוע, והמשיכה לפסיכואנליזה.

נורא מעניין בעיני איך נינה קולטארט הגיעה לפסיכואנליזה "נקייה" לגמרי. היא לא התעניינה בפסיכולוגיה ומעולם לא הייתה קודם לכן בטיפול, למרות שהיא מעידה על עצמה שהייתה צעירה מדוכאת וחרדתית. לא משם, לפי התיאור שלה, הגיעה למקצוע, ונתקים מסוג כזה בכל הנוגע לאסון האישי שלה מופיעים לא מעט בתיאוריה העצמיים. על כל פנים, בזמן שתהתה מה תעשה הלאה אם לא תהיה רופאה, הציעה לה חברה בצורה כמעט אקראית לפנות להכשרה פסיכואנליטית, כי היא חשבה שזה "תפור עליה".

ישנם אנליטיקאים ותרפיסטים אנליטיים שיתקשו בוודאי לדמיין איזו בורה גמורה הייתי בכל הקשור לפסיכואנליזה כשסוף-סוף כשלתי לתוכה. רבים מבין אלה שמחליטים להתחיל אנליזה והכשרה אנליטית גדלו בתרבות מסוימת, שבה מכירים את הפסיכואנליזה לעומק כבר מגיל צעיר. חלקם קראו את פרויד כמתבגרים. אני בקושי שמעתי עליו בשנות השלושים לחיי.

התינוק ומי האמבט, פרק 10, עמ' 199-198

נדמה לי שזה סיפור די מופלא, אפילו קצת קומי, כשרוב האנשים שמגיעים להכשרה אנליטית, כמו שהיא אומרת, בדרך כלל עבדו שנים, אם לא עשרות שנים, בתחום הטיפול הנפשי, וחלמו או התחבטו רבות עד שהחליטו ללכת למסלול הזה. אבל מרגע שנעשתה אנליטיקאית, היא הרגישה שהמקצוע מתאים לה "כמו כפפה ליד", ורק טיפלה מבוקר עד לילה, כשהיא פוגשת בין עשרה לשניים-עשר מטופלים ביום.

* * *

נינה קולטארט מספרת סיפורים. היא storyteller. כשהיא מספרת על מטופל שלה, היא מספרת על קשר משמעותי שהיה לה עם אדם אחר, ולכן זהו סיפור מתוך חייה שלה. אלה לא סתם תיאורי מקרה אלא מעין נובלות קצרות. מצד שני זה לא **תליין האהבה** של יאלום: החומר הוא די קליני ויש שפע של טרמינולוגיה מקצועית. אבל הסיפורים כל-כך מלאים, עשירים וחושפניים, שמצאתי את עצמי תוהה איך היא יכלה להרשות לעצמה לחשוף כך את מטופליה. או שמא הם מוסתרים מאחורי הסוואה כבדה? אם כן, יש לה כישרון ספרותי יוצא דופן; אבל בדרך כלל משתכנעים שהיא מספרת סיפור אמיתי. אז איך? רוב המטופלים שהיא מתארת בספריה כנראה כבר לא בחיים במועד הפרסום, או שהם קשישים וחולים או שעולמם מבודד ומנותק כל-כך, שאין להם חברים ובני-משפחה שיוכלו לזהות אותם. תהיתי אם זה הפיתרון שלה לבעיית סודיות המטופל בכתובה המדעית. ואולי היא כבר ידעה שהיא עומדת לסיים את חייה, ולא תצטרך לתת שוב דין וחשבון? המוות מציץ מתוך כתיבתה דרך המטופלים ומתגרה בקורא, מזמין לספקולציות ולפנטזיות.

לפני עשרים ושש שנים בדיוק התחלתי לטפל באדם שסבל מדלקת כיבית קשה של המעי הגס. זה היה טיפול פסיכואנליטי מלא שנמשך שלוש שנים. [...] קטע טיפוסי מתוך אחת הפגישות נשמע פחות או יותר כך [...] הוא הרגיש קטן וחסר ערך, והרהר בנישואי אביו למייביס, ובכך שגרם לחברה שלו לחכות לו אתמול בלילה בכוונה, ועכשיו היא תתנהג אליו בקרירות ובחוסר עניין. אבל אחרי הכול, הוסיף, הוא בכלל לא שם עליה, כל מה שהוא רוצה זה

לתפוס אותה ולתקוע אותה טוב-טוב; אבל היא **באמת** גרמה לו להרגיש מושפל, והוא שונא את זה. אמרתי משהו על הצורך שלו להיות תמיד בשליטה, ובמיוחד לשלוט בנשים. הוא אמר שהוא מרגיש הרבה יותר טוב כשהוא חושב על המכונית החדשה שלו, שהייתה טריומף – זה באמת היה השם של הדגם [...] הוא אמר שמתחשק לו עכשיו לקרוע את הכביש ולנסוע כמו מטורף, לדרוס דברים ולפגוע באנשים. מכיוון שהצגתי בפניו לא מכבר את הרעיון שמין ותוקפנות עשויים להיות קשורים זה לזה קשר הדוק, אמרתי שהוא מזדהה עם המכונית כאילו הייתה הפין החזק שלו, שבעזרתו הוא יכול לשלוט באנשים, לפגוע בהם ולהפחיד אותם. "אל תהיי כל-כך **זוחה**!" הוא זעק, "אין לי מושג איך את מסוגלת להגיד דברים כל-כך מופרעים ולצפות ממני לבלוע אותם". הוא המשיך מיד להתלונן על מה שכינה "הרזון הכחוש" של גופו; הוא מתבייש שבחורות יראו אותו, במיוחד הבחורות היפות והמלאות שאהב. "לא הייתי נותן לאף בחורה לראות אף חלק ממני אם הייתה לי ברירה – הלוואי שהייתי יכול פשוט לתקוע להן אותו ולגמור ולהסתלק. אבל מצד שני", הוסיף, "אני ממילא לא יכול לסבול בחורה שנכנעת כשאני רוצה אותה, אני **מתעב** אותה. וכשהן רוצות שאשים קונדוס, אני מסוגל לחנוק אותן. הן לא יודעות שזה גורם לי להרגיש מנותק לגמרי". הזכרתי לו שהוא השתמש באותו ביטוי בדיוק, כשהתגלתה תקלה במוכנית שלו והיה צורך להכניס אותה למוסך, והוא התגעגע אליה. "אוי, תסתמי, תסתמי", הוא צעק ברגע שהבין לאן אני חותרת, "זה היה שום דבר – סתם בורג שהשתחרר!" אחר-כך הוא שקע במחשבות כיצד חסך וחסך כדי לקנות את המכונית הזאת. "זו הייתה הרגשה נהדרת, איך שהכסף הצטבר – את יודעת, תמיד אגרתי דברים, יש בזה משהו כל-כך מתוק ונפלא. מוזר, אבל כשבאתי לשלם על המכונית, פשוט **הוצאתי הכול**, הבאתי את הסכום **הענקי** הזה, כולו מוכן בשביל המכונית המקסימה שלי, והרגשתי פשוט נפלא – מרוקן ונקי, וקיבלתי את ה'טריומף' שלי". השווייתי בקצרה את החוויות הללו לצבירת החרא שלו עד לעצירות מוחלטת, ואז החוקן של אמא שגרם להתפנות ענקית. הוספתי שנראה כאילו לחרא ולכסף יש משהו מן המשותף. "הנה את שוב מתחילה!" הוא צרח. "את מענה אותי עם השטויות שלך. יש לך מוח כמו ג'ורה". הוא קיפץ ובעט בזעם על הספה. אז שאלתי אותו אם **הוא** יכול להעלות רעיונות כלשהם על חוויות אחרות שגרמו לאותה תחושה נפלאה. הוא נזכר אחרי רגע באביו שנתן לו במתנה רובה כשהיה בן עשר, ובתחושות שחוה כשירה בחיה או בציפור ירייה **מדויקת** – "לא היה בזה שום דבר מיני", הוא נחפז להוסיף באמצע הסיפור בניסיון להקדים אותי, אבל הריגוש החזק שבחויית הירי, ואחר-כך להחזיק בידיו את היצור היפהפה הזה מת – זה היה דבר מיוחד במינו. "אבל אם אני מצליח רק לפצוע את החיה, הצרחות שלה מזוועות, הן פשוט חודרות לתוכי, אני לא יכול לסבול את זה, ואז אני לא מסוגל **להרוג** אותה; אני חייב להסתכל עליה ולהקשיב לה – אוי, זה נורא". חשבתי, אבל לא דיברתי, על האם הגוססת בקומה העליונה, על המראות ועל הקולות שבקעו ממנה. לקראת סוף חייה היא אכן צרחה מכאב בשל הגרורות שבעצמותיה. בשלב מאוחר יותר, פירוש מסוג כזה דיבר אליו מאוד, והוא מצא בו היגיון רב. למעשה, במהלך שמונה-עשר החודשים האחרונים של האנליזה, אחרי התרכזות ממושכת במופעים הסימפטומטיים ובהעברות שלו, הוא הצליח להשיב לעצמו מידה לא מבוטלת של רגש מתוך ההכחשה המוחלטת של רגשות **כלשהם** מאז מות אמו; האנליזה התקדמה יפה, והוא השתחרר כמעט לחלוטין מסימפטומים של קוליטיס.

התינוק ומי האמבט, פרק 6, עמ' 127, עמ' 144-142

לפני כעשרים שנה [...] התבקשתי לשאת הרצאה בערב של "מועדון מפגשי-העשור" של בית-חולים בִּרְתָס. [...] מפגשי העשור של בִּרְתָס הם תמיד אירועים מהנים ושמחים. שניים או שלושה אנשים מתבקשים בעוד מועד להכין הרצאה על תחום התמחותם או על נושא שחקרו בעשר השנים האחרונות. [...] קראתי להרצאתי "מבט מהספה", ובמקום לכתוב חיבור שחשתי שיהפוך למסה משעממת משהו ואולי אף סתומה ומעורפלת, על אודות הפסיכואנליזה והדרך שבה הגעתי אליה, וכן הלאה וכן הלאה, כתבתי טקסט תמציתי מאוד, בנימה קלילה, שבמסגרתו סיפרתי כמה בדיחות, והוספתי המחשה באמצעות שפע של שקופיות. [...] כל אחת מהן הציגה קריקטורה מהאוסף הגדול שאספתי במשך השנים בנושאי פסיכיאטריה ופסיכואנליזה – נושאים שמפסקים מקור השראה עשיר כל-כך לקריקטוריסטים ברחבי העולם. אמרתי משהו בסגנון: "צריך, כמובן, ללמוד איך להעריך את מצבו הפסיכולוגי של המטופל, ולא פעם גם להעביר לו משהו מחוות-דעתנו – השקופית הבאה בבקשה – " ואז הופיעה הקלישאה השחוקה והמוכרת: "לא, מר סמית", זה לא תסביך – אתה באמת נחות". הצלחתי כך להסביר תמרונים פסיכואנליטיים מסובכים למדי ולספק פרטים לא מעטים על מצבים פסיכופתולוגיים.

התינוק ומי האמבט, פרק 2, עמ' 55-56

נינה קולטארט החשיבה מאד את הצחוק וההומור. האפשרות לצחוק בפגישה אנליטית עם מטופל, צחוק מתגלגל ומשחרר ברגע מתאים, הייתה קשורה לחופש ולספונטניות, היבט חיוני בקשר של המטפל עם עצמו. בספר אחר היא מספרת על מטופלת סוערת ואובדנית אך בעלת חוש הומור חריף וכישרון לחיקויים, שביחד הן היו צוחקות עד דמעות. קולטארט הייתה גם אישה כנה, ישירה וביקורתית, ובסוף ימיה במיוחד – גם כלפי המילייה המקצועי שלה עצמה.

דרך אגב, אין בכך כדי לומר שכל הפסיכותרפיסטים טובים ב"יחסי אנוש" [...] לא ולא. מדובר בפרדוקס נוסף של עולמנו המקצועי. צר לי לומר כי עובדה זו ברורה לחלוטין לאנשים שאינם שייכים למקצוע – בפרט כשעמיתים מהארגונים המקצועיים שלנו פועלים כנציגים של המקצוע. כקבוצה, יכולתנו לנהל יחסים עם 'העולם האמיתי' – יחסים חברתיים, פוליטיים או בכל רמה אחרת – לוקה בחסר, בלשון המעטה. לא פעם מייחדים אותה רק התנהגות מגושמת, חוסר תחכום, סמכותיות מתנשאת או פרנויה. ניכר בה חוסר-רגישות בולט לרגשות הזולת, דבר המרמז אולי על נרקיסיזם לא בשל. מדובר בתגלית מאכזבת עבור אלה שמצפים מאיתנו לכל הפחות להפגין מיומנות גבוהה מהרגיל במפגשים בין-אישיים. אני סבורה שיכולתנו העלובה מהבחינה הזו קשורה למשהו שנוויל סימינגטון העז סוף סוף לומר בספרו (1993). הוא סבור שאנליזה אישית ממושכת, כזו שכולנו עוברים כחלק מהכשרתנו, מותירה את הנרקיסיזם חזק יותר ואת האני חלש יותר בהשוואה למצבם בתחילת האנליזה.

התינוק ומי האמבט, פרק 2, עמ' 63-64

הניגודים באישיות של נינה קולטארט בולטים. מצד אחד, היא שנאה את הכבדות, את הפורמליות המתנשאת שמאפיינת לפעמים את העיסוק והכתיבה בפסיכותרפיה ובפסיכואנליזה; מצד שני, אם פונה היה מתקשר אליה ואומר, "היי,

נינה? הוא היה נתקל בתגובה קריירה מאד. היא העדיפה את השימוש בשם המשפחה, או במקרה שלה, בתואר ד"ר קולטארט – גם אחרי שנים של היכרות. אין נושא שבו הניגודיות, הקונפליקטואליות, הייתי אומרת אפילו **הפיצול**, בולט יותר אצל קולטארט, מנושא המוות. אני מרחיבה על כך במבוא לספר, אבל הנה קטע אחד.

פרק 9

סופים

מאוד יעניין אותי לשמוע את האסוציאציות הראשונות של אנשים לכותרת שלי. [...] האסוציאציה הראשונה שלי הייתה דימוי חזותי. לא היו בו בני-אדם, זו הייתה תמונה של שדות בחורף, לא כאלה שמכוסים שלג או מוארים באור שמש, אלא שדות אפורים ורטובים. התמונה לוותה בתחושה גופנית עמומה מאוד, של צינה קלה, ומיד אחריה הופיעו רגש עגום במובהק, וגם, אני מניחה, בדידות. [...] עד עתה לא היו מילים. ואז הכול התחיל לקרות מהר יותר; השדות האפורים הוצפו וקפאו, כמה אנשים החליקו על מחליקיים, והקרח נסדק. המים לא היו עמוקים, כך שאני יכולה להסיק כי בשלב זה לא הייתה זו פנטזיה תוקפנית במיוחד. היא עדיין הייתה יותר עגומה ומדכאת מאשר מסוכנת, אך לפחות היו עכשיו כמה אנשים. ברגע זה פלשה מעין מודעות-עצמית, ועמה באו מחשבות נוספות. חשבתי אמנם על סיומי טיפול, אבל המחשבה הראשונה והחזקה יותר הייתה על מוות.

וכך הגעתי לנקודה שבה הסוף הוא אחת הדאגות האנושיות העמוקות ביותר, הדאגה היחידה שאיש אינו יכול להימלט מפניה. לא הייתי ערה לכך שאני עצמי תופשת את המוות כעגום או מדכא במיוחד, אף על פי שידוע לי כי ישנם אנשים כאלה. לפעמים אני חושבת, בדומה לפיטר פן, שהמוות עשוי להיות הרפתקה גדולה. על פי רוב אני חושבת שהוא יהיה נורא **מעניין**, ונדמה לי שהברכה הגדולה ביותר כמעט שהחיים מסוגלים להעניק לנו היא האפשרות לפסוע במודע אל תוך מותנו. מטריף את הדעת שלא ניתן לכתוב על כך מאמר לאחר-מכן; אך לקדם את פני מותנו, להתבונן במותנו ולחקור אותו, זה בעיני סיום הולם – במיוחד לחייו של פסיכותרפיסט.

התינוק ומי האמבט, פרק 9, עמ' 181-182

נינה קולטארט התאבדה בביתה ב-24 ביוני 1997, ככל הנראה משום שסבלה מאוסטיאופורוזיס קשה. לא ידוע לי אם הכינה את האנשים הקרובים לה ביותר לכך, אבל הקהילה הפסיכואנליטית הופתעה והתאבלה מאד.

אורה זילברשטיין orasil@bezegint.net

מלצ'ט 51 ת"א, 03-6206573